

fulsis, quas sibi desponsaverunt, exemplis & auctoritatibus probantur continentiam posse servare. Ut enim refert B. Hieronymus, Macharius præcipuus inter Christi Eremitas, celebrato nuptiarum convivio, cum vespere thalamum esset ingressurus, ex urbe egrediens transmarina petit, & eremi solitudinem sibi elegit.

Lib. 6. Capit. c. 91.

XXVII. EUSEBII PAPAE DICENTIS. [imò Theodor. c. an. 680. in Anglia.]

Desponsata puella non prohibetur Monasterium eligere.

Desponsatam puellam non licet parentibus alii viro tradere: licet tamen illi Monasterium sibi eligere.

Sent. itid. Ansel. l. 10. c. 6. Burch. l. 8. c. 19. Ivo. p. 7. c. 40.

XXVIII. ITEM GREGORII I. IN REGESTO, LIB. 6. EPIS. 20. AD FORTUNATUM. [an. 597. Romæ in Campaniam.]

Desponsata impune Monasterium potest eligere.

Decreta legalia desponsatam, si converti voluerit, nullo omnino censuerunt damno multari.

GRATIAN. CUM ERGO conjugatorum continentia, nisi ex amorum consensu, Deo offerri non valeat; cum vir sui corporis potestatem non habeat, sed mulier; sponsæ autem Monasterium possint eligere, & sponsi non exequito consensu sponsarum propositum melioris vitæ assumere valeant; patet, quod inter sponsam & sponsam conjugium non est.

Id est, nec propriæ uxori sibi licet reddere debitum, quam sibi reddidit illicitam, forem ejus cognoscendo. Nec etiam post mortem uxoris licet ei, vel adultero, alicui copulari in conjugio.

XXXI. IN CONCILIO TRIBURIENSI.

[an. 895. in Germania.]

De eo, qui dormivit cum sponsa fratris sui.

Quidam desponsavit uxorem, & dotavit eam; & cum ea coire non potuit: quam clamculo frater ejus corrupit, & gravidam reddidit. Decretum est, ut quantum nuptia esse non potuerit legitimo viro; desponsatum tamen fratri frater habere non possit: sed mæchus, & moecha fornicationis quidem vindictam sustineant; licita verò conjugia eis non negentur.

XXXII. ITEM EX RODEM. [imò ex Compenniensi c. 10. an. 756. in Gallia.]

Si quis sponsam filii sui oppresserit, simul cum ea sine spe conjugii maneat.

Si quis sponsam filii sui oppresserit, & postea filius ejus eam duxerit; pater postmodum non habeat uxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinus ignoravit, aliam accipiat.

Si illa, quam vir fororis suæ cognoverit, perpetuo copulari prohibetur; hic verò, qui sponsam fratris sui corruptit, peractâ poenitentia matrimonium contrahere permittitur; apparet hanc non fuisse conjugem fratris ejus.

XXXIII. IN PRIMO LIBRO CAPITULARI. c. 105. & lib. 7. c. 183. quibus locis sic legitur. [an. 816. Aquilejensi.]

Si sponsus raptam recipere noluerit; liceat sibi, alii nubere.

Raptor poenitentia publicâ multetur. Raptæ verò, si eam sponsus recipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuerit; licentia nubendi alii non negetur.

XXXIV. ITEM EX CONCILIO TOLETANO. [imò ex Capitulari eod. an. 816. ibid.]

De eodem.

Statutum est à sacro Conventu, ut si quis sponsam alterius rapuerit, publicâ poenitentia mulctetur, & sine spe conjugii maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post hæc conjugere se presumpserint, utrique utque ad satisfactionem anathematizentur.

In nullo Toletano Concilio inventum est. Sed ferè eadem leguntur in Concilio Remensi Troseiano, & lib. 1. Capitulari. c. 105. & lib. 7. c. 183. & in Legibus Longobard. lib. 1. tit. de rapt. mul. l. 12.

Uſque ad satisfactionem. Hæc verba non sunt in Troseiano, neque in Capitularibus; sunt tamen apud Burhardum, & Ivonem, qui etiam citant Toletanum.

Apparet ergo hanc non fuisse conjugem, cui, vivente sponſo, alteri nubendi licentia non negatur. Quomodo ergo

eam. Nam si vir justus eam cognovisset, numquam à se discedere passus esset: nec Dominus, qui uxorem præcepit à viro non discedere, nisi causâ fornicationis, commendans eam Discipulo, & divorzio fuisset. Ecce commendatio Mariæ Joanni, & detractio Joseph negatur fuisse divorzium, quia Joseph non cognoverat. Unde apparet eos non fuisse conjuges. Si autem Beata Maria, quam sibi Joseph desponsaverat, & in suam duxerat, conjungitur fuisse; multò minus ita, que simpliciter sponsa erat, conjungitur appellanda.

XXX. ITEM EX CONCILIO AURELIANENSI. [imò Vermeriensi. c. 12. an. 752. in Gallia.]

Sororis uxorem polluens, neutram valet habere.

Qui dormiverit cum duabus fororibus, & una ex illis antea uxor fuerit; neutram ex ipsis habeat: nec ipsi adulteri unquam in conjugio copulentur.

Idem infra XXXII. q. 7. qui dormierit, videtur citari ex Concilio Moguntino. Sed in nullo Aurelianensi, aut Moguntino est inventum: quemadmodum neque sequentia in Triburiensi.

PATR. QUI. Sententia habetur can. 14. Synodi Aurelianensis.

Id est, nec propriæ uxori sibi licet reddere debitum, quam sibi reddidit illicitam, forem ejus cognoscendo. Nec etiam post mortem uxoris licet ei, vel adultero, alicui copulari in conjugio.

XXXI. IN CONCILIO TRIBURIENSI. [an. 895. in Germania.]

De eo, qui dormivit cum sponsa fratris sui.

Quidam desponsavit uxorem, & dotavit eam; & cum ea coire non potuit: quam clamculo frater ejus corrupit, & gravidam reddidit. Decretum est, ut quantum nuptia esse non potuerit legitimo viro; desponsatum tamen fratri frater habere non possit: sed mæchus, & moecha fornicationis quidem vindictam sustineant; licita verò conjugia eis non negentur.

XXXII. ITEM EX RODEM. [imò ex Compenniensi c. 10. an. 756. in Gallia.]

Si quis sponsam filii sui oppresserit, simul cum ea sine spe conjugii maneat.

Si quis sponsam filii sui oppresserit, & postea filius ejus eam duxerit; pater postmodum non habeat uxorem, nec mulier virum. Filius, qui patris facinus ignoravit, aliam accipiat.

Si illa, quam vir fororis suæ cognoverit, perpetuo copulari prohibetur; hic verò, qui sponsam fratris sui corruptit, peractâ poenitentia matrimonium contrahere permittitur; apparet hanc non fuisse conjugem fratris ejus.

XXXIII. IN PRIMO LIBRO CAPITULARI. c. 105. & lib. 7. c. 183. quibus locis sic legitur. [an. 816. Aquilejensi.]

Si sponsus raptam recipere noluerit; liceat sibi, alii nubere.

Raptor poenitentia publicâ multetur. Raptæ verò, si eam sponsus recipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuerit; licentia nubendi alii non negetur.

XXXIV. ITEM EX CONCILIO TOLETANO. [imò ex Capitulari eod. an. 816. ibid.]

De eodem.

Statutum est à sacro Conventu, ut si quis sponsam alterius rapuerit, publicâ poenitentia mulctetur, & sine spe conjugii maneat. Et si ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post hæc conjugere se presumpserint, utrique utque ad satisfactionem anathematizentur.

In nullo Toletano Concilio inventum est. Sed ferè eadem leguntur in Concilio Remensi Troseiano, & lib. 1. Capitulari. c. 105. & lib. 7. c. 183. & in Legibus Longobard. lib. 1. tit. de rapt. mul. l. 12.

Uſque ad satisfactionem. Hæc verba non sunt in Troseiano, neque in Capitularibus; sunt tamen apud Burhardum, & Ivonem, qui etiam citant Toletanum.

Apparet ergo hanc non fuisse conjugem, cui, vivente sponſo, alteri nubendi licentia non negatur. Quomodo ergo

Quod autem interrogasti de his, qui matrimonio juncti sunt, & nubere non possunt, si ille aliam, vel illa alium possit accipere; de his ita scriptum est: Vir & mulier, si se conjuguerint, & postea dixerit mulier de viro; quod non possit coire cum eo, si potest [per verum & indicium] probare quod verum sit, accipiat alium.

Corr. Rom. & Item. Hoc idem Caput infra XXXIII. q. 1. citatur ex Gregorio Joanni Ravennatensi Episcopo; itemque à Burcardo, & Ivone. p. 8. c. 178. In Pannormia autem exprimitur, Gregorius Junior. Sententia verò ipsa refertur ex Gregorio in Decretalibus tit. de frig. & malefic. cap. laudabilem, & ab Ivone eadem parte c. 80. ex Capitularibus, ubi habetur, lib. 6. cap. 55.

Autor Gloſſe hinc ait, in Lombardia: & infra XXXIII. q. 1. hoc eodem loco ait, primo libro Capitular. Caroli, scilicet in Lombardia. Nunc habetur Capitul. l. 6. c. 55. additis in extremo his verbis, eo quod iuxta Apostolum non potuit illi reddere suum debitum.

Ecce impossibilitas coeundi, si post carnalem copulam inventa fuerit in aliquo, non solvit conjugium. Si vero ante carnalem copulam prehensâ fuerit; liberum facit mulieri alium virum accipere. Unde apparet illos non fuisse conjuges; alioqui non liceret eis ab invicem discedere, exceptâ causâ fornicationis: & sic discedentes oportet manere innuptos, aut sibi invicem reconciliari.

Item si sponsa conjungitur, mortuo sponſo remaneret vidua. Si autem vidua esset, vir ejus ad sacros Ordines confectus non posset. Marius enim viduæ æquè, sicut & bigamus, Sacros hinc prohibetur. Ex hujus autem copula nullus prohibetur à sacris Ordinibus. Ut enim ait Pelagius Papa, [Nihil est quantum ad hunc articulum attinet] quod ei obviet de Canonici institutis. Apparet ergo hos non fuisse conjuges.

Item si conjuges essent discusso ab invicem effe divorzium. Sed horum separationem negat Ambrosius esse divorzium, dicens de Beata Maria, quam sibi Joseph desponsaverat, & in suam duxerat: [Joseph & nunquam cognovit

secundum Ambrosium, & reliquos Patres, sponsæ conjuges appellantur; & his omnibus argumentis conjuges non esse probantur? Sed sciendum est, quod conjugium desponsatione initiatur, committione perficitur. Unde inter sponsum, & sponsam conjugium est, fed initiatum; inter copulatos est conjugium ratum. Unde

XXXV. AMBROSIIUS. [an. 377. Mediolani.]

In desponsatione conjugium initiatur. Cum initiatur conjugium; conjugii nomen asciscitur; non cum puella viri admittione cognoscitur.

CORR. ROM. Integer textus affertur suprâ ead. cum initiatur.

GRATIAN. Ecce quod in desponsatione conjugium initiatur, non perficitur.

XXXVI. ITEM AMBROSIIUS in libro primo de Patriarchis. [fortè c. an. 388. Mediolani.]

Conjugaliorum committio matrimonium perficit. In omni matrimonio conjunctio intelligitur spiritualis; non confirmata, & perficit Conjugalium committio corporalis.

CORR. ROM. Caput hoc non est inventum apud Ambrosium, neque sequens apud Hieronymum.

XXXVII. ITEM HIERONYMUS super Abdiam Propheetam. [fortè c. an. 408. in Palaestina.]

Matrimonium sponsali conventione initiatur, committione perficitur.

Quapropter in filiabus vestris fornicabuntur, & sponse vestre adulteræ erunt. Notandum est, quod in filiabus dicit fornicationem futuram, & in conjugibus adulteria: que sponsali conventione initiatur, & committione corporum perficitur.

XXXVIII. ITEM AMBROSIIUS ad Patrem, Epist. 66. [c. an. 390. Mediolani.]

Cum desponsata fuerit tradita, & in usum deduda, rectè conjugum appellatur.

Quis non desponsata sibi, & tradita utatur; ritè conjugum vocatur. CORR. ROM. Apud Beatum Ambrosium legitur, utatur; conjugium vocat: sicut etiam apud Ivonem. Et quæ antecedunt, ac sequuntur, ostendunt aliam fuisse ipsius mentem, atque Gratianus putaverit, & autor Pannormie.

GRATIAN. Quare autem post nuptialia pacta non statim tradantur sponsæ, ostendit dicens

XXXIX. AUGUSTINUS, in libro octavo Confessionum, c. 3. [c. an. 400. in Africa.]

Quare sponse post pactum non statim tradantur? Nihil scilicet est, ut iam pactæ sponse non statim tradantur; ne viliem habeat maritus datum, quam non suspicaverit sponſus dilatan.

Juxta hanc distinctionem intelligenda est illa autoritas Augustini. [Non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cum qua docetur non fuisse legitimum sextum.] Ad matrimonium, perfectum, subintelligendum est, tale videlicet, quod habeat in se Christi & Ecclesie sacramentum. Ita & illud Leonis Papæ intelligendum est. Sed obiicitur illud Augustini. [Inter Mariam & Joseph fuit perfectum conjugium.] Sed perfectum intelligitur non ex officio, sed ex iis, quæ comitantur officium conjugii; ex fide videlicet, prole, & sacramento. Quæ omnia inter Christi parentes fuisse, autoritate Augustini probantur. Cuncta ergo, quæ de non ferendo conjugio inducuntur, de perfecto intelliguntur; quod sponsali conventione est initiatum, & officio corporalis committionis est consummatum. Illa verò, quibus separabile conjugium ostenditur; de initio intelliguntur, quod nondum officio sui perfectum est.

Unde Ambrosius cum dixisset, [cum iniciatur conjugium] non addidit, tunc res, vel effectus; sed [tunc nomen conjugii asciscitur.] ostendens tales conjugii nomen haberent, non rem, vel effectum. Item Augustinus cum de parentibus Domini loqueretur, ait [conjuges fuerunt mente, non carne, sicut & parentes.] Ex quo datur intelligi, quod ficut Joseph pater Domini dicitur esse non effectum naturæ, sed officio, & curâ providenti; sic & conjungitur ejus appellatur non conjugii effectum, sed submistratione necessitatorum; & individuæ mentis affectu. Hinc Augustinus ait: [Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, conjugem nominavit, quia futura erat

uxor.] Hinc & Beda super Leviticum, si quis sponsam violaverit, &c. sponsam uxorem dixit, non quæ tunc erat, sed quæ futura erat uxor. Hinc etiam XL. Hieronymus super Matthæum in Evangelio; Cum esset desponsata. [c. an. 388. in Palaestina.]

uxor.] Hinc & Beda super Leviticum, si quis sponsam violaverit, &c. sponsam uxorem dixit, non quæ tunc erat, sed quæ futura erat uxor. Hinc etiam

XL. Hieronymus super Matthæum in Evangelio; Cum esset desponsata. [c. an. 388. in Palaestina.]

Consuetudine Scripturæ, sponse conjuges, & sponsi viri appellantur.

Emittit Joseph virum Mariæ. Cum virum audieris, suspicio tibi non subeat nuptiarum: sed recordare consuetudinis Scripturarum, quod sponsi viri, & sponse vocentur uxores. Et infra. §. 1. Non ab alio inventa est, nisi à Joseph: qui penè licentia maritali futuræ uxoris omnia noverat. Et infra. §. 2. Joseph filii David, &c.] jam & supra diximus sponsas uxores appellari: quod plenius Liber adversus Helvidium docet.

XLI. Item Idem super Genesim. [imò Beda ex Hieronymo c. an. 720. in Anglia.]

De eodem.

Gressus itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui accipiendi erant filii sui. In sequentibus filie Loth virgines esse dicuntur. Et ipse ad Sodomitas dixit: Ecce dua filie mee, quæ non cognoverunt virum. Nunc autem dicitur habuisse generos. Quidam arbitrantur eas, que viros habuerunt, in Sodomis perisse; & que virgines erant, cum patre exiisse. Sed Hebraica veritas habet: Egredissis Loth locutus est ad sponſos suos, qui accipiendi erant filii sui. Necedum igitur virgines filie matrimonio fuerant copulatae.

Corr. Rom. In hoc Capite Gratianus retulit verba Gloſſe ordinariæ in c. 19. Gen. ex Hieronymo. Sponſus. Sequebantur hæc, suos; quod quidem magis verum esse videtur ex hoc quod sequitur, qui accipiendi, &c. que sunt expuncta, quia neque apud B. Hieronymum, neque in Gloſſa ordinaria habentur. Ex istdem verò addita sunt à vers. Necedum, utque in finem, quoniam inde colligitur id, quod vult Gratianus.

Unde datur intelligi, quod Scriptura sponsos generos vocat.

XLII. Item Joannes Os Aureum, hom. 4. ad c. 1. Matth. [c. an. 400.]

Maria conjungit dicitur more Scripturæ, cum simpliciter sponsa esset.

Priusquam convenirent. Non dixit, priusquam in sponsi adduceretur domum. Hunc quippe morem servabat Antiquitas, ut sponsæ in sponſorum domibus haberentur. Quod nunc quoque fieri interdum videmus. Ut enim generi Loth apud locerum leguntur habitasse cum sponſis nondum sibi copulatis lege conjugii; sic habitabat etiam Maria cum sponſo. Et infra. §. 1. Neque enim eam voluit de domo expellere, sed dimittere. Et infra.

§. 2. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quo sermone sponsam similiter indicavit: sicut etiam eos, qui adhuc sponsi sunt, generos appellare Scriptura consuevit. Quid enim est, accipere? domi protecto retinere. Jam enim illam mente dimiserat. Et infra. §. 3. Sicut enim postea illam commendavit Christus ipse Discipulo; sic & nunc Angelus copulat sponſo, non in tediis solenne conjugii, sed in consortium communis habitaculi.

XLIII. Idem homilia 5. ad idem c. 1. Matth. [c. an. 400.]

Dominus non commendasset matrem Discipulo si eam Joseph cognovisset.

Si enim cognovisset eam, & loco habuisset uxoris; quomodo illam Dominus quali abique solatio, & nihilo poenitentiæ habentem, Discipulo commendasset, jubens illi, ut eam reciperet in suam?

XLIV. Item Origenes in eodem, homilia 1. Evang. [c. an. 217. in Egypto.]

Maria uxor Joseph appellatur, quia sic ab eo putabatur futura.

Inventa est habens in utero. A Beato Joseph, qui licet eam non contingeret; futuræ tamen, ut putabatur, uxoris omnia noverat. Et infra. §. 1. Si tibi uxor nominatur, si desponsata tibi esse dicitur; non tamen tibi uxor est, sed Dei unigeniti electa mater est. Et infra. §. 2. Dico conjugem propterea, ut Diabolo virginitatem ejus occultem; & ut Judæorum pravitatem excludam, atque dejectionem demonstrabo, quod nec ista tua conjungit, secundum consuetudinem conjugii habeatur; nec iste qui generatur, tuus filius esse creditur.

Corr. Rom. a Desponsata. Sic est emendatum ex ipsa homilia. Antea legebatur, Et si in desponsatione uxor sibi esse dicitur. Alia etiam nonnulla emendata & addita.

XLV. Item Gregorius in expositione Evangelii, homilia 26. [c. an. 593. Romæ.]